Сурогатне материнство в Україні: правові аспекти

Вступ

1. Умови застосування сурогатного материнства

2. Показання до застосування СМ

3. Перелік документів

4. Вибір закладу охорони здоров'я

5. Застосування донації гамет

6. Визначення походження дитини і державна реєстрація

В

Україна на сьогодні є популярним центром репродуктивного туризму. Оскільки іноземні громадяни зазвичай невдовзі після народження дитини від сурогатної матері оформлюють документи для виїзду дитини за кордон, а також для отримання дитиною громадянства батьків, надзвичайно важливо, щоб при проведенні сурогатного материнства були суворо дотримані всі законодавчі вимоги до його застосування та оформлення.

1. Умови застосування сурогатного материнства

Сурогатне (замінне) материнство (СМ) є допоміжною репродуктивною технологією, яка згідно з чинним законодавством України здійснюється за медичними показаннями повнолітньої жінки, з якою проводиться така дія, за умови наявності письмової згоди подружжя, забезпечення анонімності донора та збереження лікарської таємниці.

Крім того, необхідними умовами для проведення СМ є наступні:

- подружжя (або один з майбутніх батьків), в інтересах якого здійснюється СМ, повинно (повинен) мати генетичний зв'язок з дитиною;
- сурогатна мати не повинна мати безпосередній генетичний зв'язок з дитиною. Дозволяється виношування вагітності близькими родичами майбутніх батьків (мати, сестра, двоюрідна сестра тощо).

2. Показання до застосування СМ

Показання до застосування СМ:

- відсутність матки (вроджена або набута);
- деформація порожнини або шийки матки при вроджених вадах розвитку або внаслідок хірургічних втручань, доброякісних пухлин, при яких неможливе виношування вагітності;
- структурно-морфологічні або анатомічні зміни ендометрія, що призводять до втрати рецептивності, синехії порожнини матки, які не піддаються лікуванню;

- тяжкі соматичні захворювання, при яких виношування вагітності загрожує подальшому здоров'ю або життю реципієнта, але які не впливають на здоров'я майбутньої дитини;
- невдалі повторні спроби допоміжних репродуктивних технологій (4 і більше разів) при неодноразовому отриманні ембріонів високої якості, перенесення яких не приводило до настання вагітності.

3. Перелік документів

Перелік документів, необхідних для проведення СМ, з боку сурогатної матері:

- заява сурогатної матері;
- копія паспорта сурогатної матері;
- копія свідоцтва про шлюб або про розлучення сурогатної матері (крім одиноких жінок);
- копія свідоцтва про народження дитини (дітей);
- згода чоловіка сурогатної матері на її участь у програмі сурогатного материнства за встановленою формою (крім одиноких жінок).

Перелік документів, необхідних для проведення СМ, з боку подружжя, в інтересах якого здійснюється СМ:

- заява пацієнта/пацієнтів щодо застосування допоміжних репродуктивних технологій;
- копії паспортів;
- копія свідоцтва про шлюб;
- нотаріально засвідчена копія письмового спільного договору між сурогатною матір'ю та жінкою (чоловіком) або подружжям.

4. Вибір закладу охорони здоров'я

Пацієнти мають право обирати заклад охорони здоров'я для проведення сурогатного материнства.

СМ, як і інші допоміжні репродуктивні технології, повинні застосовуватись в закладах охорони здоров'я, що мають ліцензію на впровадження господарської діяльності з медичної практики, відповідне оснащення та обладнання, а також медичний персонал згідно з затвердженим штатним розписом.

Для закладів охорони здоров'я, що здійснюють діяльність з медичної практики понад два роки, також необхідна наявність акредитаційного сертифіката.

Питання щодо застосування методик допоміжних репродуктивних технологій, зокрема, СМ, вирішується після оформлення заяви пацієнта/пацієнтів щодо застосування допоміжних репродуктивних технологій за затвердженою формою, медичного огляду та відповідного обстеження.

5. Застосування донації гамет

Під час застосування процедури СМ досить часто використовується інша

допоміжна репродуктивна технологія – донація гамет, за якою донори за письмово оформленою добровільною згодою надають свої статеві клітини-гамети (сперми, ооцити) для використання в інших осіб при лікуванні безпліддя.

Слід наголосити на тому, що для СМ можливе застосування донації або сперми, або ооцитів, оскільки СМ передбачає генетичну спорідненість хоча б одного з батьків (матері чи батька) з плодом.

Донорство гамет здійснюється за наявності відповідної документації:

- інформованої добровільної згоди на донорство сперми;
- заяви пацієнтки/пацієнтів про використання донорських ооцитів;
- інформованої добровільної згоди на донорство ооцитів;
- заява пацієнта/пацієнтів щодо застосування допоміжних репродуктивних технологій із гаметами/ембріонами донорів встановленої форми;

Реципієнтам (на їхню вимогу) може надаватись фенотипічний портрет донорів гамет.

Слід зазначити, що у випадку застосування гамет анонімного донора розкриття його анонімності може бути здійснено в порядку, передбаченому законодавством. Але на даний час відповідний порядок діючим законодавством України не передбачено.

6. Визначення походження дитини і державна реєстрація

У разі перенесення в організм іншої жінки (сурогатної матері) ембріона людини, зачатого подружжям (чоловіком та жінкою) в результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій (до яких належать сурогатне материнство та донація гамет) батьками дитини є подружжя.

У разі народження дитини сурогатною матір'ю, державна реєстрація народження проводиться за заявою подружжя, яке дало згоду на таке перенесення. До заяви додаються наступні документи:

- документ, що підтверджує факт народження дитини сурогатною матір'ю;
- заява про згоду сурогатної матері на запис подружжя батьками дитини, справжність підпису на якій має бути нотаріально засвідченою;
- довідка про генетичну спорідненість батьків (матері чи батька) з плодом.